

TIBULLUS ELEGIAE I,3**ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Η ελεγεία αυτή είναι μεταγενέστερης από την I,10, όπου ο Τίβουλλος κάνει ένα υπαινιγμό για μια σύντομη αναχώρησή του, και επίσης μεταγενέστερη από την I,1, όπου ο ερωτικός του δεσμός με την Delia φαίνεται να είναι πολύ επιφανειακός. Η Ελεγεία αυτή είναι όμως προγενέστερη από τις I,2&6, στις οποίες φαίνεται ότι η Delia έχει παντρευτεί. Η συγκεκριμένη ελεγεία γράφτηκε με αφορμή μια περιπέτεια που έζησε ο Τίβουλλος όταν ακολουθώντας τον φίλο του Messala σε μια εκστρατεία που είχε αναλάβει στην Ανατολή, αρρώστησε και παρέμεινε για νοσηλεία στην Κέρκυρα (Phaeacia). Δεν γνωρίζουμε για ποια εκστρατεία πρόκειται. Σίγουρα πρέπει να έγινε μετά την ναυμαχία στον Άκτιο (31π.Χ.).

Η δομή του ποιήματος ακολουθεί την εξής διάταξη: χωρίζεται σε δυο μέρη, στο (Α) στχχ. 1-56, και στο (Β) μέρος στχχ. 57-94.

Το (Α) μέρος ξεκινά με δυο εισαγωγικούς στχχ. (1-2), οι οποίοι αναφέρονται στις εν γένει αναχωρήσεις αγαπημένων προσώπων. Το υπόλοιπο τμήμα χωρίζεται θεματολογικά στα εξής σημεία:

- (Α1), στχχ. 3-22:** Στο τμήμα αυτό αναφέρεται στην ‘μοναξιά’ που αντιμετωπίζει τώρα σε μία ξένη γι’ αυτόν χώρα, την οποίαν του την επιτείνει η ασθένειά του. Είναι πλήρως απαισιόδοξος θεωρώντας ότι δεν θα μπορέσει να την ξεπεράσει επιτυχώς. Γι’ αυτό παρακαλεί τον ‘προσωποποιημένο’ θάνατο να μην τον αγγίξει· επικαλείται την απουσία των αγαπημένων του προσώπων, της μητέρας του και της Delia. Εκείνη δεν ήθελε να τον αφήσει να φύγει, κι εκείνος εύρισκε συνεχώς δικαιολογίες, προκειμένου να αναβάλει εντελώς την αναχώρησή του με τον Μεσσάλλα. Τελικά υπέκυψε στην φιλική σχέση μαζί του, και τώρα υφίσταται τις δυσάρεστες συνέπειες. Ό,τι ακολουθεί είναι το τυπικό παράπονο του ασθενούς σε μία ξένη χώρα, ο οποίο φοβάται τον θάνατο. Τώρα νοιώθει ένοχος που εγκατέλειψε την Delia στην Ρώμη, για να ακολουθήσει τον φίλο του στην Ανατολή· ο θεός Έρως τον τιμώρησε.
- (Α2), στχχ. 23-34:** Θεωρεί ότι για την κατάσταση στην οποίαν βρίσκεται τώρα, υπεύθυνος είναι ο ίδιος, διότι με την αναχώρησή του πρόσβαλε την ‘αγάπη’ του. Η μόνη του ελπίδα είναι μήπως η θεά Ίσις εισακούσει τις παρακλήσεις του, καθώς είναι η αγαπημένη θεά της Delia.
- (Α3), στχχ. 35-52:** Παρουσιάζονται οι δυο εποχές, εκείνη του Κρόνου και η επόμενη του Δία. Στην πρώτη εποχή δεν υπήρχαν ταξίδια, γιατί δεν υπήρχε οδικό δίκτυο κατάλληλο. Αυτή ήταν η ‘Χρυσή’ εποχή σε αντίθεση με την τωρινή, την δεύτερη, στην διάρκεια της οποίας κατασκευάστηκαν δρόμοι. Και είναι αυτό το οποίο ευθύνεται για την απουσία τώρα του Τίβουλλου από την Ρώμη και την ταλαιπωρία του στην Κέρκυρα. Η έννοια της ‘Χρυσής’ εποχής του Κρόνου είναι ένα θέμα ιδιαίτερα αγαπητό στους ποιητές· όταν θέλουν να αναφερθούν στα προβλήματα της δικής τους εποχής, τότε θυμούνται την – υποτίθεται – όμορφη εποχή του Κρόνου, όπου δεν υπήρχαν προβλήματα. Ο πρώτος που ξεκίνησε μία τέτοια αναμνηστική τακτική ήταν ο Ησίοδος (Εργα, 109κ.ε.). Ακολούθησαν και άλλοι, όπως ο Θέογνις (1135κ.ε.), αλλά και ποιητές της λεγόμενης ‘Παλαιάς κωμωδίας’, όπως ο Κρατίνος, ο Τηλεκλείδης, και ο Άρατος. Επίσης και ιστορικοί ασχολήθηκαν με το ίδιο θέμα, όπως ο Δικαίαρχος (Vol.II,p.233), ο Διονύσιος Αλικαρνασεύς (I,36), Διόδωρος (V,66), αλλά και φιλόσοφοι, όπως ο Εμπεδοκλής (απόσπ. 128), ο Πλάτων (Πολιτικός, 271ε). Στην Ρώμη η αναφορά στην ‘Χρυσή’ παλαιά εποχή ήταν επίσης ένα θέμα ιδιαίτερος προσφιλές. Αναπτύχθηκε σε πολλούς συγγραφείς (Βιργίλιος, Εκλ.4,9· Γεωρ. 1,125. Οράτ. Επ.16,41· Οβίδ. Μετ.1,89· Σενέκ. Φαίδ. 525· κ.α.). Αξίζει να τονίσουμε την χρήση των αρνητικών μορίων *non* – *nes* στην αρχή των διστίχων 37/39, και στην αρχή των στίχων 41/42, καθώς και στην αρχή των δυο ημιστιχίων τους στχ. 43. Η πύκνωση των αρνητικών μορίων, ύστερα από ένα δίστιχο ‘θετικό’, κορυφώνεται στον στχ. 47 με τις τέσσερις αρνήσεις. Με τις αρνήσεις αυτές δείχνει ο ποιητής ποια δεινά δεν υπήρχαν στην ‘Χρυσή’ εποχή του Κρόνου. Αντιθέτως στο παρόν, όπου εξουσιάζει ο Δίας (στχχ. 49-50), όλα οδηγούν τους ανθρώπους στον χαμό. Επειδή όμως είναι αυτός που

τώρα διαχειρίζεται τις τύχες των ανθρώπων, θεωρεί χρέος του να απευθυνθεί σ' αυτόν για να τον σώσει από την αρρώστια (51-52).

(A4), στχχ. 53-56: Στο επίγραμμα αυτό που ζητάει να στηθεί στον τάφο του, διακρίνεται η αιτία της επικείμενης καταστροφής του: και είναι η πίστη φιλίας που έδειξε στον Μεσσάλλα.

Το (B) μέρος χαρακτηρίζεται από την τάση του να διώξει από πάνω του όλες τις ευθύνες που πιθανόν του αποδοθούν από συγγενείς και φίλους μετά τον θάνατό του, λέγοντας ότι εκείνος έφταιγε που έφυγε από την Ρώμη.

(B), στχχ. 57-66: Εμφανίζει τον εαυτό ελεύθερο από κάθε αίσθημα ενοχής απέναντι στην Delia και στην αγάπη της για εκείνον, απέναντι στον Δία, αλλά και κυρίως απέναντι στον θεό Έρωτα. Το μόνο στο οποίο μπορεί να ελπίζει είναι να έχει μια καλύτερη τύχη μετά τον θάνατό του. Πιστεύει ότι οδηγός του στον Άδη θα είναι η ίδια η Αφροδίτη, η οποία θα τον μεταφέρει στη Ηλύσια Πεδία, όπου εκεί θα βρίσκονται όλες οι ερωτευμένες ψυχές σαν την δική του. Καθώς τώρα πλέον νοιώθει ελεύθερος από κάθε αίσθημα ενοχής απέναντι στην Delia, στον θεό Έρωτα, αλλά και εμπρός στον Δία, θεωρεί ότι δικαιούται να ελπίζει για μια καλύτερη μοίρα μετά τον επικείμενο – όπως φοβάται – θάνατό του.

(B), στχχ. 67-82: Εκτός όμως από τα Ηλύσια Πεδία υπάρχει κι ένα άλλος τόπος σκοτεινός και ζοφερός, όπου βασανίζονται όλοι όσοι αμάρτησαν στην προηγούμενη ζωή τους προσβάλλοντας τους θεϊκούς νόμους, και ιδιαιτέρως τον Έρωτα. Δίπλα στα Ηλύσια Πεδία υπάρχει και μία 'καταραμένη περιοχή', τα 'Τάρταρα', όπου βασανίζονται αιώνια όσοι προσέβαλαν τον Έρωτα και τους θεϊκούς νόμους

(B), στχχ. 83-94: Η εικόνα της αγάπης του για την Delia είναι εκείνη που έρχεται συνεχώς εμπρός του και του δίνει θάρρος να πιστεύει σ' ένα καλύτερο μέλλον. Νοιώθει ότι νοερά βρίσκεται κοντά της και ότι παρακολουθεί τις κινήσεις της. Την καλεί εμμέσως να παραμείνει πιστή στον έρωτά της γι' αυτόν, και εύχεται να υπάρξει μία μέρα στο μέλλον, όπου θα βρεθεί εμπρός της ξαφνικά και απροειδοποίητα, και πιστεύει ότι αυτό θα της δώσει μεγάλη χαρά.